

Национални дан без дуванског дима „ЗАШТИТИМО СЕ ОД ДУВАНА“

У Србији се већ дуже од 20 година сваког 31. јануара обележава Национални дан без дувана. Активности у оквиру обележавања Националног дана без дувана упозоравају јавност на штетне ефекте употребе дувана као и излагања дуванском диму.

Ове године, Национални дан без дувана се обележава под слоганом „Заштитимо се од дувана“ и посебно вишеструке последице по здравље људи и околине и неопходност јачања мултисекторске сарадње на овом пољу.

У оквиру обележавања Националног дана без дувана, истичу се и нови изазови у контроли дувана као што су употреба наргила и електронских цигарета међу младима.

Основни резултати који указују на величину проблема и потребу јачања мултисекторске сарадње:

Резултати истраживања *Global Youth Tobacco Survey (GYTS)* које је спроведено 2017. године од стране Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ и Министарства здравља, уз финансирање Светске здравствене организације, међу ученицима старости од 13 до 15 година на репрезентативном узорку свих школа у Србији указују на потребу јачања мултисекторске сарадње у циљу заштите здравља младих.

Основни резултати овог истраживања показују:

- 61% младих изложено је дуванском диму на затвореним јавним местима
- 11% ученика пуши цигарете, подједнако девојчице и дечаци
- 37% ученика је бар једном пробало цигарете, а 43% неки дувански производ
- 9% младих пуши наргиле
- 6% користи електронску цигарету
- 6 од 10 садашњих пушача покушало је да престане са пушењем у претходних 12 месеци.
- 70,4% ученика који сада пуше цигарете долази до цигарета тако што их купује у продавницима, самопослугама или на киосцима.
- 82,6% оних ученика који купују цигарете није било спречено да их купи због својих година.
- 82,2% ученика подржава забрану пушења у затвореним јавним местима.

У свету има више од једне милијарде пушача, од тога скоро 80% живи у земљама са ниским и средњим приходима. Употреба дувана у свету усмрти преко 19 000 људи сваки дан. У Србији тренутно пуши око 2,5 милиона одраслих становника, а Светска здравствена организација процењује да ће преко 800 000 садашњих пушача превремено умрети уколико се не примене снажније мере контроле дувана.

Последице употребе дувана и изложености дуванском диму:

- Дувански дим угрожава новорођенчад и пре и после рођења
- Пушење у трудноћи повећава ризик за компликације у трудноћи. Угљен моноксид присутан у дуванском диму онемогућава да фетус који се развија добије довољно кисеоника
- Дуван је други водећи фактор оболевања од кардиоваскуларних болести, одмах иза повишеног крвног притиска, а 17% смртних случајева изазваних болестима срца и крвних судова настаје због употребе дувана и изложености дуванском диму

- Пушење повећава ризик обољевања од рака плућа и других малигних болести као што су рак усне и усне шупљине, ждрела, гркљана, једњака, желуца, мокраћне бешике, бубрега и мокраћовода, гуштераче, дебелог црева, јетре, грлића материце и акутна мијелоидна леукемија
- Удисање дуванског дима из околине значајно ремети нормално функционисање срца, крви и читавог васкуларног система. Чак и кратка изложеност дуванском диму из околине може да оштети зидове крвних судова
- Не постоји безбедан ниво изложености дуванском диму из околине. Дувански дим из околине узрокује бројне здравствене проблеме код одојчади и деце, укључујући чешће и јаче нападе астме, респираторне инфекције, инфекције уха, и друге болести
- Код одраслих, дувански дим из околине узрокује, и коронарну болест срца, мождани удар (шлог) и рак плућа и бројне друге здравствене проблеме
- Непушачи који су изложени дуванском диму код куће или на послу имају за 25-30% већи ризик да развију коронарну болест срца
- Ризик оболевања од болести срца и крвних судова се повећава са сваком попушеном цигаретом
- Дуван не представља опасност по здравље само оних који га користе и оних који су изложени дуванском диму већ се његови утицаји одражавају на оне који учествују у производњи дуванских производа као и на животну средину
- Постоји континуирано оштећење животне средине током свих фаза животног циклуса дувана, од припреме терена за гајење дувана, преко гајења, прераде дувана, производње дуванских производа и дистрибуције, до ефеката потрошње и отпада након употребе дуванских производа, чиме се угрожава и здравље становника укључујући и децу
- Цигарете загађују и угрожавају квалитет ваздуха, али и дуго након њихове употребе, када су угашене, наставља се штетан утицај по животну средину у облику небиоразградивих филтера којих се милиони килограма одбацују сваке године и у облику честица дувана задржаних у затвореним па и отвореним просторима.

Канцеларија за превенцију пушења
ИЗЈС Др Милан Јовановић Батут